

— Žužo ehin amaro pañori

Na čak angomis, aľe the akana o Roma bešen paš o pañi. Aľe ehin mek ajse Roma, so bešen andro koloniji pro hed'i, kaj len nane pañi, aňi čak cikňi chaňigori. Ola Roma, so bešen paš o pañi, ta ehin the čepo barikane, hoj len ehin pañi, žužo pañi, so avel andal o veš. Sar bi te na, te oda pañi ehas lengero barvaľipen, lengero dživipen. Varekana bokh ehas bari, čak akor chahas, sar e daj anelas andal o gav vareso tel o dand. Varekana, a the akana, le Romen ehin but čhavore, no a s'oda ehin, te e daj anelas andro gombocis, vaj keci koter marore, the phuvune, a na has aňi čepo žirocis. Aľe phuvune amenge tavlas, bo ehas amen pañi. Pro ola phuvune užarahas avka sar pro Del, a chahas len avka sar cukros, a pijahas palal žužo šilalo pañori. O pañi ehas amaro sastipen, žužipen, the amaro čoripen a barvaľipen. Andr'oda pañi kerahas baripen. Oda pañi ehas pro pijiben, pro taviben, andr'oda pañi amen thovahas, landžarahas, the rajbinahas. Bizo, bizo, avka ehin, Romale, o pañi the o veš, ňila o kham, jevende o kašta, oda ehin amare zakladne veci.

Pametinav, mek akor somas cikno čhavoro, sar varekana le phure Romen na has gendala avka sar akana, a o čhaja, o čhave džanas kije pañi, a avka pes dikhenas, save hine šukar. Chanenas peske peskere kale šukar bala.

O phure Roma pes le bare pañestar, kana delas but brišind, igen daranas, bo sar avlas baro pañi, tak lenge lelas the o khera tele.

No, a kola Roma, so bešenas pro hed'i, telendar asanas, hoj pašes bešen paš o pañi, hoj hine leňive te phirel dureder pañeske. Jon asanas jekh avrestar, o telune asanas le uprunendar, hoj daran le pañestar. Kola, so bešenas upre pro hedos, ta len ehas cikňi chaňigori, ale dost dur le Romendar. Oja chaňigori peske ľikernas avka, sar peskere duj jakha. Mek buter phirenas kije chaňig o čhaja, a o cikne čhavore, bo oda ehas lengero gendalos.

— Čistá voda

Nejen v dřívějšku, ale i dnes Romové bydlívají u vody. Ale jsou také Romové, kteří žijí v osadách na kopci, kde vodu nemají, ani sebemenší pramínek. Romové, co bydlí u vody, jsou kapánek pyšní, že oni mají vodu, čistou vodičku, která přitéká z lesa. Jakkpak by ne, vždyť ta voda byla jejich jmění i jejich živobytí. Dříve bývala velká nouze, jedli jsme, jenom když máma přinesla nějaké to sousto z vesnice. Tenkrát, stejně jako dnes, měli Romové spoustu dětí, nu, a chodilo to tak, že máma vždycky přinesla něco v uzlíku, třeba pár kousků chleba nebo brambory, omastku nebyla ani kapička. Ale brambory nám uvařila, protože jsme měli vodu. Na ty brambory jsme čekali, jako bychom čekali samotného Pánaboha, a mlsali jsme je jako dort a zapíjeli je průzračnou studenou vodou. Voda nám dávala zdraví, čistotu, byla naší bídou i bohatstvím. Byli jsme na tu vodu pyšní. Pili jsme ji, vařili jsme z ní, myli se v ní i kouпали a prali v ní prádlo. Inu, lidičky, je to tak, voda a les, v létě sluníčko, v zimě dříví, na tom stojí náš život.

Pamatuji se, to jsem byl ještě malý chlapec, že staří Romové neměli zrcadla jako dnes, a tak se děvčata i mládenci chodili k vodě podívat, jak jim to sluší. Česali si tam své černé krásné vlasy.

Když hodně pršelo, naši předkové se děsili, protože když přišla velká voda, dovedla jim strhnout celé domy. Staří Romové měli z vody strach, když hodně pršelo, protože když přišla velká voda, uměla jim strhnout i celé domy.

Nu, a tamti Romové, co bydleli na kopci, se dolejším posmívali, že bydlí blízko vody, protože jsou líní si pro vodu chodit. Smáli se jedni druhým, ti dolejší se hořejším zase pošklebovali, že se vody bojí. Ti, co bydleli nahoře na kopci, měli maličkou studánku, ale dost daleko od osady. Tu studánku opatrovali jako svátost. Nejčastěji tam chodily děvčata a děti, protože ji měly místo zrcadla.

Přeložila Alena Scheinostová

Romano džaniben – Ňilaj 2007
Časopis romistických studií

Časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Toto číslo je výstupem z výzkumného záměru č. MSM 0021620825 realizovaného
na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Toto číslo časopisu vyšlo za finanční podpory České rady pro oběti nacismu.

Projekt je financován za finanční podpory Nadace Arbor Vitae.

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětí holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktor: Peter Wagner
Výkonné redaktorky: Lada Víková a Helena Sadílková
Technická redaktorka: Eva Zdařilová
Recenzovali: doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc.
a Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkci zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kč
Roční předplatné: 320 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545
Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí
být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha
č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.